

van Sectie I
ordt gelegd,
arde, omdat
ondslag van
ernationalen
l. Na eerst
wereld van
het rapport
erken Gods
is Christus,
het Konink-
de. En dan
rt, dat als
lie" draagt,
rk dit haar
en genoeg-
an zal één
met bijzon-
den gescho-
lduur haar
n die reden
op tot een
g van den
uwen door
echts wan-
den Bijbel,
g de leiding
zij in staat
len van de
en tijd".
adeld wordt
het rapport
de bewoos-
n Christus'
loovigen, de
wd op het
i. bl. 26);
rk wijst het
is classieus
t deze taak
selfe kerk
p. 43): „De
ordelijkheid
t Evangelie
e, van het
Evangelie,
lie aan alle
en ontvangt
gaven, die
d en Sacra-

evangelie-
e betekenis
en over „de
dsdiensten",
et duidelijk
at de god-
lijke volken
t N. T. en
kunnen in-
erd. 5) Deze
nd dan na
pport zelfs
n. Ook nu
g de sporen
op bestaan,
in de niet-
oorbereiding
rude. Maar
Noord Gods
ordeelen der
rapport van
g afzonder-
pers aange-
ter met een
chte critiek,

n uitspraak
„het inner-
recomman-
de, dat wij
Zijn open-
kennen, en
s geloof en
en wij aan
uurlijke uit-
en op een
uitgekozen
als van het
t de bedoe-
en geheelen
het rapport
erzoek van
eval", want
ger te veel
ods Woord
O. T. gezien
, maar het
vastgestelde
aandachtig,
el persoon-
aanbevolen
bel behoort
en denken

le 8e sectie,
ogische op-
erste plaats

wees op de noodzakelijkheid van „een degelijke kennis van den Bijbel, zowel van den Bijbel als geheel, als van zijn verschillende deelen" (bl. 81). En dezelfde eisch geldt vanzelfsprekend in niet mindere mate de zendelingen zelf (10e sectie, p. 99).

De 11e sectie, die een program had op te stellen voor christelijke literatuur, constateerde de groote behoefte aan populaire bijbelverklaringen (bl. 108, 109).

Over de vertaling en verspreiding van den Bijbel zelf en de daarmee verbonden vraagstukken werd ook in deze sectie berandslaagd (bl. 103, 103, 108, 112).

Humanistische wanklanken.

Natuurlijk bevatten de verschillende rapporten ook allerlei uitspraken, waarmede wij moeilijk kunnen instemmen of waarmee wij het in het geheel niet eens zijn. De humanistische klank van het streven naar „wereldverbetering" is zeker nog niet geheel verdwenen (inzonderheid in het rapport van de 13e sectie valt deze toon van het activisme te beluisteren), maar als geheel genomen kan men zonder overdrijving zeggen, dat te Tambaram de Internationale Zendingen actie heeft veranderd; dat sinds verleden jaar gestevend wordt in een meer bijbelsche richting.

In dit verband is ook merkwaardig het slot van de rede, waarmede Dr Mott de Conferentie opende: „Het belangrijkste is, dat wij luisteren naar Gods stem". Mott moge hierbij misschien niet in de eerste plaats hebben gedacht aan den Bijbel, hij eindigde toch met in herinnering te brengen „twee woorden van de Schrift", als de beste samenvatting van de houding, die de Conferentie te Tambaram, naar hij hoopte, zou typeeren. Het eerste van deze woorden was Ps. 62:1: „Mijn ziel is stil tot God", en het tweede Samuëls antwoord op de roepstem Gods (Sam. 3:9, 10): „Spreek, Heere, want Uw knecht hoort".

Ondanks allerlei bezwaren, die tegen sommige uitspraken van de Conferentie terecht kunnen worden ingebracht, en die meer dan eens de kern van 't Christendom raken (het is nog geen tijd om te juichen!), toch valt het niet te ontkennen, dat deze bede van haar grijzen voorzitter typeerend is voor den geest, die Tambaram beheerschte. Wie van ons zou zich daarover niet van harte verheugen? Ook al weten wij heel goed, dat de leuze: „terug tot den Bijbel" voor een Gereformeerde heel wat anders inhoudt dan voor een Barthiaan of een „moderne", toch verheugen wij er ons over, dat de Internationale Zendingen duidelijk heeft uitgesproken zijn actie en studie op den Bijbel te willen funderen.

Hoe meer dat het geval is, hoe belangrijker zulk een Conferentie voor ons is. Toch zullen wij daarnaast nooit onze eigen principiële zendingen kunnen missen. Daarvoor nemen wij als Gereformeerden een te geïsoleerde positie in. En ook te Tambaram is het weer gebleven, dat de groote heterogeniteit het juist in belangrijke gevallen vaak moeilijk maakt tot een oplossing of tot een beslissing te komen, die meer is dan een algemeene en dus niets meer zeggende uitspraak. Meer dan eens moest te Tambaram met een naast elkaar plaatsnemen van de verschillende opinies worden volstaan. Ook zóó behouden echter de op degelijk onderzoek en langjarige ervaring berustende rapporten en discussies te Tambaram voor ons groote waarde.

Ten aanzien van Ned. Indië heeft de Conferentie te Tambaram eveneens verschillende belangrijke vruchten opgeleverd, m.n. op het gebied van de christelijke pers. Ook heeft het streven naar nauwere samenwerking, o.a. door middel van een Ned. Indischen Zendingenraad, weer een nieuwen stimulans ontvangen.

Een principiële bespreking van de vraagstukken, die hiermee verbonden zijn, is binnen het bestek van dit drietal artikelen echter niet mogelijk. Wij hopen er daarom binnen niet te langen tijd nog eens afzonderlijk op terug te komen.

Kar.

H. B.

- 1) Men zie daarover zijn artikel „Where Madras missed its Way" in „The Christian Century" van verleden jaar.
- 2) Men zie daarover mijn artikelen over het boek van Prof. Kraemer in den vorigen jaargang van „De Reformatie", en voorts mijn artikel in „Vox Theologica" van Maart 1938: „Het Oude Testament en de Zending".
- 3) Het Rapport en de discussie daarover zijn opgenomen in het derde deel van het groote rapport over de Conferentie van Tambaram, getiteld: „Evangelium".
- 4) Het eerste deel van de Tambaram-serie, „The Authority of the Faith", bevat een aantal artikelen van vooraanstaande leiders in de wereldzendingen over het boek van Prof. Kraemer.
- 5) Men leze bijv. maar eens wat Mej. Dr. Harkness, één van de leden der Conferentie, daaronder verstaat in haar artikel „The Theological Basis of the Missionary Message" in het October-nummer (1939) van „The Intern. Rev. of Missions". Sprekende over de laatste der fundamentele geloofs-waarheden, die h.i. een plaats moeten vinden in iedere „oecumenische theologie", n.l. dat de bijbel de grondslag moet zijn van ons geloof, voegt zij er aanstonds aan toe, dat „de bijbelsche autoriteit natuurlijk niet dogmatisch of letterlijk maar dynamisch (vitally) moet worden opgevat". En wat dat in de praktijk betekent, blijkt wel uit haar spreken over de synoptische Evangelien, die volgens haar niet een door Gods Geest geïnspireerde authentieke weergave bieden van historische gebeurtenissen, maar eenvoudig een neerslag zijn van hetgeen de Christenen der eerste eeuw over Jezus dachten („wrapped up though they are in first-century interpretation"). Tusschen Jezus en Paulus maakt zij dan ook nogal een diepgaand onderscheid. Paulus is haar te veel de systematicus van de christelijke theologie der eerste eeuw.

PERSSCHOUW

Rede van den Heer A. Borst Pzn.

In „De Werkgever" staat een rede afgedrukt van den Heer A. Borst Pzn., die in ons blad reeds het pleit gevoerd heeft voor christelijke organisatie óók voor werkgevers. We vonden die artikelen zóó interessant en nuttig, dat we den Heer Borst hebben gevraagd, zijn rede aan ons blad af te staan. Het ging niet; „De Werkgever" was ons al vóór geweest. Toch willen we enkele gedeelten aan onze lezers doorgeven. Eerst een passage over „jenseitig" en „diesseitig":

De praktijk geeft somtijds reden de vraag te stellen, of de gemeenschapsgeest, die inderdaad ten opzichte van het „jenseitige" bij ons aanwezig is, in de praktijk, „diesseitig" wel tot voldoende uitdrukking komt, omdat zoowel op economisch als op sociaal terrein of de invloed van de oud-liberalistische strooming of van andere geestesstroomingen aan dit „diesseitige" in den weg staat, zoodat men zoowel op economisch terrein, meermalen ook op sociaal terrein, niet kan komen tot de uitwerking van een urgent en praktisch program.

Ik meen hier op deze leemte in den kring van onze Prot. Chr. Werkgevers te moeten wijzen.

Men moge mij tegenwerpen, dat de sociale en economische richtlijnen, welke in den Rooms-Katholiken kring van werkgevers en arbeiders zijn aangevaard, niet anders zijn dan een schijneenheid naar buiten, die de onderlinge verdeeldheid over deze vraagstukken in dien kring moet bedekken, een feit is, dat mede tengevolge van den invloed der Pauselijke encyclieken, mede ook door de bestudeering der economische vraagstukken aan de eigen R.-Kath. Economische Hoogeschool, in dien kring door patroons en arbeiders gezamenlijk een program is ontworpen en gemeenschappelijke opvattingen worden gepropageerd, die hun grond vinden in het „jenseitige", het gemeenschappelijke geloof, en daaruit „diesseitig" zijn opgebouwd.

Wanneer dat „diesseitige" blijvend bij ons zou worden gemist, zou daardoor de KRACHT van het georganiseerd zijn in een eigen Prot. Chr. Verbond zijn vervallen.

Wanneer wij lid zijn van een Prot. Chr. organisatie van Werkgevers, enkel en alleen omdat wij in het particuliere leven behooren tot de Prot. Chr. volksgroep, maar overigens in onze organisatie alleen zien een z.g. belangenbehartiging en niet het middel om onder Gods zegen door middel ook van onze organisatie reformatorisch in te werken op ons bedrijfsleven en op ons nationaal leven, dan schieten we naast het doel.

Dan is onze organisatie niet noodig en niet beter dan een andere werkgevers- of arbeidersorganisatie, die uitsluitend een opportuun belangenprogram gemeenschappelijk tracht te maken, een program, waaraan men bij de wisseling der tijden en omstandigheden geen houvast heeft, in bepaalde omstandigheden zelfs niet weet, hoe of wat, omdat het niet gegrond is op een gemeenschapsgeest, die wortelt in een innerlijke gemeenschappelijke overtuiging.

Men kan dan heel vriendschappelijk samenkomen op de jaarvergadering van zijn verbond, misschien „gesticht" worden door de toespraak van den spreker of den voorzitter, maar na afloop in den kring van zijn eigen onderneming en bedrijf weer gaan tot zijn eigen „neutrale" vakorganisatie of tot zijn golf-, bridge- of kegelclub.

Vervolgens iets over „economisch denken en handelen, vrucht van principiële bezinning":

Wij krijgen soms heel sterk het gevoel, dat wij tot nog toe missen een eigen Christelijke economie als wetenschap, wil men breder: maatschappijleer, die richtlijnen geeft en houvast biedt aan onze economische en sociale werkers.

Ik schaam mij niet dit publiek te erkennen, omdat ik weet, hoe moeilijk het is om tot den opbouw van een dergelijk wetenschappelijk geheel te geraken, maar ook om te betoogen, dat zeer zeker zulk een opgebouwd geheel er in de naaste toekomst komen moet en door gemeenschappelijke arbeid van wetenschap en praktijk er op den duur onder Gods zegen ook komen zal. Wij kunnen reeds wijzen op belangrijke voorarbeid van mannen als Nederbragt, Gerbrandy, Diemer, Smeenk e.a., maar de grondbeginselen, door deze mannen verdedigd, worden somtijds door anderen ook uit onze Prot. Chr. kringen voor het economisch terrein niet aanvaard, zelfs bestreden.

Ook zal hier moeten worden gebouwd met de eene hand aan den troffel, met de andere aan het zwaard, want de strijd tegen oude, wellicht verouderde economische begrippen en stelsels zal niet malsch zijn, vooral wanneer deze opvattingen blijken te zijn gespeend aan datgene, wat de grond moet zijn van alle economisch denken en handelen: De liefde tot God en tot den naaste.

Voor alles, wij hebben te waken voor negativisme.

Positief zal de opbouw van ons economisch denken en handelen allereerst ten opzichte van een zóó belangrijk vraagstuk als dat der bestrijding der werkloosheid dienen te worden beheerscht door het Schriftwoord (Jesaja 13:12): dat de mensch meer waarde heeft dan het goud, d.w.z. dat in het middelpunt van ons economisch denken steeds dient te worden geplaatst het welzijn van den naaste, en niet daarboven de waarde van het betaalmiddel van goed of goud.

Over „de waarde van den mensch" zegt de Heer Borst:

Ik weet, Mijne Heeren, dat ik hier dingen zeg, waartegen bezwaren zijn, waar tegenover menigeen

zeer sceptisch staat, vooral zij, die in hun economisch denken vastzitten aan de economische waarde van het goud en goed, aan de vaste waarde van een betaalmiddel en dat, ongewild, wellicht toch nog hooger stellen dan de waarde van den mensch in zijn goddelijk beroep. Wie echter boven alles den mensch wil zien als scheepel Gods, als beeldrager Gods, als mensch Gods, bekwaamelijk door zijn Schepper toegerust en geplaatst MIDDEN IN DEZE MENSCHENGEMEENSCHAP met de uitdrukkelijke opdracht om in het zweet des aanschijns zijn brood te eten, moet inzien, dat de zedelijke waarde van den arbeid de mogelijkheid om de gelegenheid tot arbeiden te scheppen NIMMER afhankelijk mag zijn of ondergeschikt gemaakt aan het verkrijgen van geld of goed, of het behoud daarvan.

Nuchter hebben wij te bezien, of ons economisch denken en handelen daarmee in overeenstemming is. Zoo bouwen wij in Goddelijke opdracht mee aan den muur van ons economisch leven.

Over „werkverschaffing en overheidsingrijpen":

Werkloosheidsbestrijding door werkverschaffing op groote schaal mag men in dat licht bezien dan niet afkeuren, omdat de z.g. economische doelmatigheid van het werk, zuiver berekend, niet opweegt tegen de kosten. Als aanvulling dient deze werkverschaffing door ieder gewaardeerd en kan b.v. een plan als het z.g. plan-Westhoff, en andere plannen, goede diensten bewijzen.

In hetzelfde blad (14 Febr. '40) wordt de rede van den Heer Borst „kostelijk" genoemd.

De Heer Straub te Amsterdam schrijft er over:

Een kostelijke rede.

Zóó mogen wij zeker de rede noemen, waarmede de heer A. Borst Pzn., de voorzitter van het verbond van prot.-christelijke werkgevers in Nederland, de jaarvergadering van deze organisatie, welke te Amsterdam werd gehouden, toesprak. (24 Jan. 1940.)

In deze rede klaagde de voorzitter er eerst over, dat in den kring van het verbond de eenheid, die er bestaat in de dingen van het geestelijk leven, in de praktijk van de dingen van elken dag niet genoegzaam tot uitdrukking komt, waardoor men niet kan komen tot de opstelling van een urgent en praktisch program.

Voorts wees hij er op, dat, indien de uitwerking van het christelijk beginsel in de dingen-van-al-den-dag blijvend zou worden gemist, daardoor de kracht van het georganiseerd zijn in een eigen prot.-christelijk verbond zou zijn vervallen.

De spreker betreurde voorts, dat wij tot nog toe missen een eigen christelijke economie als wetenschap — wil men breder: maatschappijleer — die richtlijnen geeft en houvast biedt aan onze economische en sociale werkers.

Verder drong hij er bij zijn gehoor op aan, dat wij vóór alles te waken hebben tegen negativisme en volgens het verslag in „De Standaard" liet hij hierop volgen:

„Positief zal de opbouw van ons economisch denken en handelen, allereerst ten opzichte van de bestrijding der werkloosheid, dienen te worden beheerscht door het woord der Schrift (Jesaja 13:12): dat een man dierbaarder zal zijn dan dicht goud en een mensch dan tijn goud van Ofir."

Wij verheugen ons, dat in dezen werkgeverskring het probleem zóó werd gesteld. In de laatste jaren zijn wij er aan gewend geraakt, dat steeds maar weer de economische mogelijkheden het een en het al van de beschouwingen der referenten in onzen kring uitmaakten. Met één fieren slag heeft de heer Borst het roer omgewend en de waarde van den mensch in het centrum onzer economische belangstelling geplaatst. Was het ook niet wijlen ds J. C. Sikkels, de bekende amsterdamsche predikant, die ons — toen wij nog jong waren — dit woord der Schrift voorhield. Als naar dit woord zou zijn gehandeld, wat zouden er dan een menschenlevens zijn gespaard. Ik denk h.v. aan de onbewaakte overwegen, waar honderden zijn gedood, omdat bewaking een financiële last op de spoorweg- (lees staats-) financiën leggen zou, die men niet wenschte te torsen.

Wij laten hier nog een stuk van het verslag der rede, ontleend aan „De Standaard", volgen, opdat onze lezers een juist inzicht krijgen in de bedoelingen van den heer Borst.

„Werkloosheidsbestrijding door werkverschaffing op groote schaal mag men, gezien in het licht van het Woord des Heeren, dat de mensch meer waarde heeft dan het goud, niet afkeuren, omdat de z.g.n. economische doelmatigheid van het werk, zuiver berekend, niet opweegt tegen de kosten. Als aanvulling dient deze werkverschaffing door ieder gewaardeerd en kan b.v. een plan als het z.g.n. plan-Westhoff en andere plannen goede diensten bewijzen.

Want wij mogen in dezen tijd niet stil blijven staan, maar wij hebben den duren plicht voort te bouwen aan den muur der mogelijkheden, die de omstandigheden bieden, al spreekt het vanzelf, dat wij dan allereerst en allermeeest onze aandacht wijden aan de mogelijkheden om binnen den kring van het bedrijfsleven zelf meerderen arbeid te scheppen en arbeid te behouden.

De duidelijk waarneembare structuurveranderingen in onze nationale huishouding zullen 't steeds meer noodig doen blijken, dat al deze maatregelen werden genomen door of in samenwerking met de overheid. Zoo worden talrijke vraagstukken, die voor den staat van groot belang zijn, even belangrijk voor het bedrijfsleven, voor de maatschappij, voor de volksgemeenschap.

De overheidsfinanciën.

Als een der eerste noemde spr. de overheidsfinanciën.

De groote tekorten op de staatsbegroting en de directe onmogelijkheid om te komen tot een sluitend budget, het verschuiven van lasten naar den kapitaal-dienst en 't zoeken naar een niveau voor een sluitend